

**Nauicula siue speculum fatuoru[m] Prestantissimi
sacraru[m] literaru[m]**

Geiler von Kaysersberg, Johannes

Argentorati, 24. Jan. 1513

67 Ludos no[n] intelligentiu[m] (Schimpffnarren) Nole. Jocari turpibus aut nociuis: ioco animi grauitate[m] soluere: ioco inte[n]dere neglectis debitis circumstantijs; in loco fine[m] ponere: iocari ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70346](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70346)

Turba. LXVII XXII

streiffet leigen) doctrinas negligūt: non audiūt p̄dicatōes: z sic piculo
suis sine perēūt. Petrus amputauit aurem serui sacerdotis. i. p̄sumpta
scia siue cogitio aufert sacerdotibz z seruis eoz. i. laicis semidoctis
aurem audiētie p̄dicatōis. Joan. ix. Ego in iudiciū veni in hūc mun-
dum: vt q̄ nō vidēt videant: z q̄ vident ceci fiant. Si ceci essetis/nō ha-
beretis pctm̄ rē. Dic et summa vitiōz fo. clxxx viij. Augustin⁹. Nemo
insanabili⁹ eo q̄ sibi sanus videt. Folio. clxxx viij. item. clxxxij. plura ad
propositum.

Dñica. xvi. Ipsa die sancti Hieronymi.

Stultoz infinitus est numerus. Eccl̄s. i. Euāgelium.

Sextagesima septima turba stultoz est: non intelligentiū lu-
dos (Schimpff narren) Ipi sunt q̄ iocis dant operā vitiōz
se/aut nō patiunt siue tolerāt vtiuose. Plane nō oēs iocātes
dici merent fatui: est em̄ aliq̄ sapiētis iocis intēdere: z ap-
pellat vti⁹ hec eutrapelia seu comitas. P̄nt at̄ dinosci fatui bi nol. viij.
Prima nola est: iocari opatōibz vel vbiis turpibz aut nociuis. De q̄
Tul. j. de offi. Unū genus iocādi est illiberale/petulās/flagitiosum/ob-
scenū. Hoc ioco derisus est br̄s Hiero. cuius hodie dies festus agit:
dñi clerici loco suppellicij ei camiscam femine supposuerūt: q̄ induit in
matutinis a clericis illusus est. Dic historiā. Nō dāt plane in risu tra-
bi p̄sone magne rē. Dic si placet ex serō Tho. ij. ij. q. lxxv. ar. ij. In iocū
trahi nō dāt defectus oculoꝝ. Non patiunt ludū fama/fides/oculus.
Quere intellectū hui⁹ vulgati dicti/an de ioco v̄bali aut opis intelli-
debeat. De v̄bali videt q̄ intelligat Polieratus vbi legit li. viij. ca. x. q̄
Antigon⁹ rex Theocritū Chii (de q̄ iurauerat q̄ parsur⁹ esset) occidit
p̄t scōma ab eodē de se dictū. Cū em̄ q̄si puniēdus ad Antigonū ra-
peret: solātibz eū amicis z spem pollicētibz/q̄ oino clemētiam regis ex-
petur⁹ esset/cū ad oculos eius puenisset. R̄ndit: q̄ impossibile mibi dict-
tis spem salutis. Erat aut̄ Antigon⁹ vno orbatus oculo: z importuna
v̄banitas maledicacem luce priuauit. Nec in Polierato quēta vide-
vbi supra: quia illic inuenies apta proposito. Nec nola respicit cau-
sam materiale.

Secūda nola est: ioco animi grauitatem totalr̄ resolvere. Bit Am-
bro. p̄mo de offi. Caueamus ne dum relaxare animū volum⁹ soluas-
mus oēm harmoniā/q̄si p̄cētū q̄ndā bonoz opoz. Et Tulli. de in. j. de
offi. q̄ sicut pueris nō oēm ludēdi licētā damus/ sed eā q̄ ab honestis
actōibz nō sit aliena: sic in ip̄o ioco aliq̄ p̄bi ingenij lumen eluceat.
Nec nola respicit cām efficiētē.

Tertia nola est: ioco intēdere neglectis debitis circūstātis p̄sone/lo-
ci aut t̄pis. Debet em̄ ioc⁹ congruere p̄sone/t̄pi z loco. Respicit hec nola
cām formale. Dicit Sapiēs: Est t̄ps ridēdi: est t̄ps flēdi. Porro etiaz
Z v

Ludos non intelligentium

In omnibus actibus humanis hec attendenda sunt: sic et hic. Adde et Tho-
ma. ij. q. cxviii. arti. ij. ad. j.

Quarta nola est: in ioco siue delectatōe ludi finē p̄stituerē: de quibus
dicit Sap. xv. Estimauerūt esse ludū vitā nostrā. Vide si placet Nolz-
kor ibidē. Cōtra quōd dicit Tulli. Nō ita ḡnari a natura sum⁹: vt ad ludū
facti esse videamur: sed ad scueritatē potius et ad quōdam studia grauios-
ra. Respicit hec nola cām finalem.

N Quinta nola est: iocari cū fatuis et eis delectari. Est signū fatuitas-
tis: cū fatuis se occupare (Schlim schlem q̄rit sibi sili m) Et omne sile-
aplaudat suo sili. Nō ē necesse q̄rere fatuū p̄ solatio. Dicit Seneca. Si quā
fatuus delectari volo: nō mihi lōge abeūdū est: meipm rideo. Vere mul-
ta habes in te ridēda. Eme ḡ speculū: et videbis in ea fatuū q̄tenscūq̄
inspexeris: et tūc rideo. Sūt q̄ fatuos et pueros in iocū trahūt: q̄si cō-
temnēdos: cū tñ sint amici dei in gr̄a existētes et deo placiti innocētes/
peccare culpabilr non potentes. Et Chastus dicit: Qui scandalizauerit
vnū ex istis.

Sexta nola est: ioco fatuos ad peccata inducere. Sunt q̄ p̄citant
eos ad iram/blasphemias/rixas/ebrietates/luxurias: et inde volūt mo-
uere risum alijs. Sed grauius peccant in hoc q̄ eos inducūt ad pec-
catum. Sed ais: Fatui peccare nō possunt: nō em̄ habēt p̄fectū vsū
rōnis: et sic actus p̄dicti q̄ p̄ eos fiunt/nō sunt eis peccata. Verum est:
nō sunt eis peccata humana: hoc est: non sunt eis actus imputabiles
ad culpam: sed tibi: q̄ et si respectu eorū non sint volūtarij/sunt tñ vol-
ūtarij respectu tui: q̄ ad tales eos inducis et p̄sentis. S; dicit: De
h̄ntib; vsū rōnis h̄i credo: q̄ si eos ad tales actus inducerē/grauius
peccarē: q̄ p̄stare eis occasionē peccādi. S; illis occasionē peccādi nō
p̄sto: q̄ peccare nō p̄nt/saltē culpabilr: eo q̄ vsū rōnis nō h̄nt: et p̄ se
quēs act⁹ eorū nō sunt h̄am/neq; culpe: et sic ad peccādū eos nō indu-
co. Rideo vt p̄us: et sup̄ h̄ vide Marti. magistri in tractatu de tēpe-
rātia/in materia de pollutōe in vno articulo: vñ poteris elicere solutio-
nē p̄gruā p̄posito. Nō sūt sic irritādi fatui/aut ali; passionati facile mo-
biles ad irā aut ebrietatē aut alias passiones. Dicit q̄ Saraceni natu-
rales fatuos in magno habeāt honore et reuerētia p̄ innocētā eorū: et
q̄ sine pctō sint. Nō sim⁹ nos deteriores igit̄ turcis. Tractem⁹ eos mā-
suetē: inducant iuxta eorū capacitatē ad dēū colēdū in exteriorib; vt le-
uent man⁹: genua flectāt: quēadmodū pueros docemus. Est h̄ p̄tra
eos q̄ eos q̄ semifatui sunt/integros efficiūt fatuos: q̄ bona institutiōe
possent ad bonū vsū rōnis induci. Nō dubito q̄n grauius peccēt/q̄
tales semifatuos oīno reddūt fatuos.

Septima nola: iocos nō pati/p̄scrim a fatuis cū quibus tñ ip̄i iocant̄:
Sunt quōdam adeo agresstes/ vt neq; iocos faciāt/neq; pati velint. De
quibus Aristo. et Tho. ij. q. ij. Porro ali; q̄ cum fatuis et pueris iocari volūt

sed nō expectare ab eis iocos: sed mor excandescūt p̄tra tales. Utiq; iuste fatui a cūctis reputati: sunt em̄. Qui pyramides vult subuercere/ vt reponat debitū est (wer keglen wil der sol vffsetzen) Et q̄ ē cū lupis/ vltulare d̄z cū eisdem. Et vñ ē putas/ q̄ nolūt sufferre alioꝝ cū q̄b; ioꝝ cant̄ iocos: Plane ex supbia eoꝝ: nō em̄ putāt aliq̄s sibi similes esse/ s; omnes se p̄cedere: existimāt se prudētiores esse q̄ q̄ debeāt trahi in ioꝝ cum. Sūt hi (vt d̄z in speculo vestro) q̄ plus dolet de h; q̄ vnus solus eis p̄fer̄/ q̄ q̄ viginti eū sequunt̄. Similes in h; Aman/ cuius z penā frequenter sentiūt: de quo legit q̄ ab omnib; honorabat: solus aut̄ Mardocheus cum neq; adorare neq; assurgere voluit. Inde igit̄ grauiss̄ me indignatus/ fecit sibi erigi patibulum: in quo tñ ip̄e tādē nō Mardocheus suspēsus fuit: vt legit̄ in Hester. Noli o frat̄ sic infatuari/ vt te
 R
 ultra omnes efferas. Sine te p̄numerari inter alios: z aliq̄n patere iocos quos alijs infer̄. Noli morib; tuis te offēdere fatuū z vacuū: supbis inq; morib; exteriorib;. Plane q̄ hec viderint/ te sterile intus vacuum z vilem iudicabūt. Rose z lilia pulcherrimi flores/ minimū immo nullū fructū p̄ducūt: ecōtra triticū z vinee q̄ puū flozē: z ficulnea q̄ nullum p̄ducit flozē/ vberimū afferūt fructū. Intuere aristas. Nōne que sursum erigūt se rami z spice min⁹ onusti sunt pomis z tritico: ecōtra q̄ desistere sūt ad terrā: Et supbia eoꝝ q̄ te oderūt ascēdit sp̄: z palee vni culosaq; pisa semp supnatant: sana aut̄ fundum petūt. Et reuera oēs q̄ se erigūt/ vacui sunt vtrūq;. Ceteri parietes quāto viliores (lutei videlz) tantomagis ornant̄ z depingunt̄ ab extra: secus de marmoris. Et supbo ornatus exterior/ iactātiar ostentatio signa sunt interioris vilitatis: Quid multa: signa sunt hec filioꝝ diaboli. Dixit br̄s Augustinus: Quēcunq; supbū esse videris/ diaboli filiū esse nō dubites: quez hō humile esse p̄spereris/ dei esse filiū p̄fidenter credere debes. Dicit br̄s Hierony. de se ad Albigelem: Nihil a pueritia ita vitare conat⁹ sum/ vt animū tumētē z erectam ceruicē/ dei p̄tra se odiū puocantē: vt d̄z Lampartica. Ne igit̄ extollas te in cogitatōne anime tue/ velut thaurus: ne forte elidat̄ vtrius tua p̄ stulticiam: z relinquaris velut lignū aridū in eremo. Eccl̄. vj. Glere sic accidit frequenter/ vt relinquant̄
 L
 tales supbi. Frequēter em̄ videt̄/ q̄ dum supbo non est p̄tentus honore vel gradu vel statu habito vel ei oblato/ sed maiorē statū vel dominium maius supbiendo cupit: vtrūq; pdit. Accidit eis qd̄ fatuis mercatorib;: q̄ rem venalē nimis charam facit z tenet: z ideo nec accipit qd̄ offerit/ nec quod accipe cupit: sed vtroq; caret. Ita illi dum sc̄ipos maioris tenent valoris z potestatis z dignos maiorī statu vel dominio q̄ alij teneant: dum nolūt tenere quod habent in pace/ vel accipe qd̄ eis offerit/ sed maius desiderāt: frequenter inter duo scamina cadunt. Sic Lucifer Esai. iij. Sic Adam Gen. iij. Hi vesperiliones inter dies et noctē volātes/ neq; diei neq; noctis sunt: neq; nobiles neq; plebei. De

Ledentiū serio

dignant noctem plebeorū: qz putāt se meliores eis: neq; admittunt ad
diē nobiliū/glam. s. coz. De quo Job: Diem boīs nō vidi. qz a nobilibz
despiciunt. Sūt seminobiles (stat iunckbern/10 iunckber) q; neq; vos
lūt alios nobiles vobizare/neq; tibizare audent. Sic igif nitunt suos
moderare sermones/vt neutz faciāt: z dicūt(er) Quo sit vt fugiāt cō
uersatōem vtrorūq; s. nobiliū z ignobiliū: efficiunturq; aucupes z ves
natores in cāpis z nemoribz: vt videre licet intra. xxiij. L. z. D. de ves
natorū vanitate: fm q; dī Franc. Pe. de venatu z aucupio. Semino
biliū inq; vltimi ordinis exercitiū h; videbis: quos a rebz arduis totz
por qdam z ignaue comes diffidētia/ab humilibz aut pudor ac super
bia debortant ac trahūt. Ad honestū igif nihil idonei siluas colūt: nō
vitam solitariā acturū: cui nō minus q; politice se inceptos sciūt: sed fes
ris ac canibz z volucribz puicturū: qd nō facerēt nisi illis similitudine
M aliqua iūcti essent. Horz opus nō est nisi aucupiū (Fincken faber/trin
cker/spieler/spacierer) q; cōtāt in ecclis sup pugionibz. Quā nociū sūt
tales vesptitiones reipublice democratice Argē. vbi plebei tenere de
bent pncipatum: si qdam semp due pres sunt plebeorū / z vna ps nobili
tū in p̄sulatu. Sed qdam plebei aspirantes ad nobilitū statum pueni
re/ideo eis assentiunt: cum tamen ex parte plebeorū de quorum nume
ro sunt/esse deberent.

Bñica. xvij.

Stultoz infinitus est numerus. Eccl. i. Euangelium:
Stragelmaoctava turba stultoz est: serio ledentiū (crust nar
ren/letz narrē) Vidine p̄gruo de his (q; serio mala inferunt
vbo aut facto: nolūt aut repati) z post illos q; pati nolūt io
cos q; inferūt. Ipi sunt q; nocere alijs volūt: oēs sibi facere
inimicos: nolūt at nocumeta repati ab alijs q; serio offendūt. Essent
h; pulcherrima de serio multiplici dicēda: quēadmodū qdā a natura/
aliq; a grā/tertij a culpa seriosi sint. Dicit Plin. lib. viij. na. hist. ca. xix. de
Crasso: q; nunq; risit: vñ z Belat^o vocat^o est: z Socrates sp; eiusdē res
noris fuit in vultu. In alijs at h; tenor in qndā rigore toruitatēq; natu
re durā z inflexibile erit: affectusq; hūanos adimit: qles apasbes vos
cāt greci. Multos ei^o gñis expti: qd q; mix sit/autozes maxie sapie Dy
Nogenē/Enicū/Pirrhonē/Heraclitū/Timonē: hūc qdē etiā in ton^o
odiū gñis hūani euectū. Nec ille. Nan^o ei^o p̄tra oēs/z oim man^o con
tra cū (mcmans fründt/lütsebüch) Ecce sapiētes q;sdam extra modū
seriosos. Possent h; dici ea q; ponit Aristo. z Tho. ij. ij. de agrestibz. Irē
puto a grā singulari dei. Joan. Chrysof. eā habuit x̄tutē (fm Lamz
particā) vt etiā valde terribiles humiliari cogeret z timere. Et Ezechi
eli dixit dñs: Ecce dedi faciē tuā valētiorē faciēbz coz: z frōtē tuā du
riorē frontibz coz: vt adamantē z vt silicē dedi faciē tuā. Ezechie. iij.